

A magyar madárvédelem elismerése a BirdLife International világkonferenciáján

Együtt a madarakért és az emberekért

1999 októberében, Malajziában, a BirdLife International konferenciáján a világ közel száz országából érkezett természetvédők foglalkoztak meg azt az akciótervet, amely egyértelművé teszi: Az emberi élet a biológiai sokféleségtől és a természeti erőforrásoktól függ.

A BirdLife International által készített jelentés rávilágít:

- 1200 madárfajt a kipusztulás fenyegeti a Földön.
 - A madarak kiváló indikátorai környezetük pusztulásának.
 - Ma még a gyakorinak mondott madarak állománya is hanyatlik a mezőgazdaság és az egyéb területhasználati módok hatására.
 - A madarakat és az embereket ugyanazok a környezeti problémák érintik, és természetesen ugyanazok a megoldások segíthetik.
- Noor, Jordánia királynéja, a BirdLife

International tiszteletbeli elnöke a konferencián elmondott beszédében kiemelte: annak a lehetősége, hogy minden nyolcadik madárfaj örökre eltűnik, elfogadhatatlan. Hangsúlyozta, hogy ugyanakkor a jelenlegi helyzet még nagyobb tragédiát is magában hordoz.

Környezetünk pusztulása hatást gyakorol emberek millióira, különösen a szegényekre és a hátrányos helyzetűekre.

A környezetvédelem – beleértve a kipusztulás szélére sodródott madarak védelmét és az emberek szenvedésének megelőzését – a kormányok és az ipar legfontosabb teendője kell, hogy legyen napjainkban mindenhol.

A konferencián elhangzott, hogy az élőhelyek megszűnése, beszűkülése jelent a madarak számára a legnagyobb problémát. Bár a kihalással fenyegetett fajok különböző élőhelyeken fordulnak elő, közel 900 faj a Földünk erdeiben él. A trópusi esőerdők különösen gazdag madárvilágnak adnak otthont, és a BirdLife jelentése rávilágít, hogy Ázsia és Amerika nagyon fontos régió ebből a

szempontból. Brazíliában 111, Indonéziában 92, Kolumbiában 79 veszélyeztetett bennszülött madárfaj él.

Magyarországon hét, világszerte veszélyeztetett madárfaj fordul elő: a parlasi sas, tűzok, cigányréce, haris, kis lilik, vékonycsőrű póling és a csíkosfejű nádiposzáta.

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület különösen a parlasi sas, a tűzok, a cigányréce és a haris védelme terén kiemelkedő tevékenységet végez, amelyben tagjai önkéntes munkájára is folyamatosan számíthat.

Világméretű probléma – és a BirdLife jelentése is foglalkozik vele – a ma még gyakorinak mondott madarak állományának csökkenése. Ezen a téren például Európában és Észak-Amerikában az intenzív mezőgazdasági térnyerése a leg súlyosabb tényező. Gyakori madaraink, mint például a füstű fecske vagy a mezei pacsirta állományában drasztikus csökkenés tapasztalható Európában.

A madarak tehát jelzik nekünk, ha az általunk alkalmazott mezőgazdaság, erdőművelés, halászat, vízgazdálkodás nem folytatható tovább a környezetünkre és a biológiai sokféleségre gyakorolt káros hatások nélkül.

Jelentős változásra van szükség ahhoz, hogy a jelenlegi helyzet megváltozzon, javuljon. A súlyos helyzetet időben felismerve egyéb fontos madár- és természetvédelmi programok mellett az MME létrehozott egy természetvédelmi tanácsadó szolgálatot, amelynek célja a természetkímélő gazdálkodás népszerűsítése, segítése. Az egyesület és az érdekeltségi körébe tartozó közalapítványok közel 5000 hektár természetközeli

Címermadár végveszélyben

Hazai rétisasunk amerikai rokona, a *fehérfejű rétisas* (*Haliaeetus leucocephalus*) hajdan egész Észak-Amerikában elterjedt, közismert madár volt. Sikeres lazachalászként ismerték, ezért a halászok tüzzel-vassal irtották. Röpke tizenkét év alatt – 1928 és 1940 között – több, mint százezer sást pusztítottak el puskával, méreggel vagy más módon.

Az Amerikai Egyesült Államok címermadara hamarosan a kipusztulással fenyegetett állatok listájára került. A nagyobb baj pedig csak ezután kezdődött. Kiderült, hogy e ragadozónak az agyvelejében (és tojásaiban) felhalmozódnak a mérgező kémiai növényvédő szerek, köztük az akkoriban még széles körben használt DDT! A DDT káros hatásának tulajdonították egyebek között azt, hogy a fehérfejű rétisas néhány év alatt szinte teljesen eltűnt Floridából.

A védelmi intézkedésekben nagy szerepet szántak a közvélemény megnyeré-

sének. Felhívásokban kérték a lakosságot, számoljanak be, ha valahol egy-egy fészkelő párt látnak. Költőterületének védelmével, a vadászok és a trófeavadászok kizárásával, a növényvédő szerek használatának korlátozásával lassan sikerült megállítani a sasnépesség fogyását.

Madarunk erősen ragaszkodik a költőhelyéhez, hatalmas, szilárd fészket épít, némelyikük két emberöltőnyi ideig is fennmarad. Az egyik legöregebb ismert fészket már hatvanhárom éve lakták a gazdái, évről évre tatarozták, kiegészítették, s végül hatalmas súlya alatt ledől a fa.

A fehérfejű rétisas megmentésében sokat segítettek az európai állatkertek is. A kelet-berlini Állatparkban 1975 óta szaporodtak, de tenyésztették Antwerpenben, Frankfurt am Mainban, Nürnbergben és Prágában is.

Kapocsy György
(Élet és Tudomány)

terület extenzív gazdálkodását szervezik.

A BirdLife International kész arra, hogy választ adjon a kihívásokra, ezért Malajziában megfogalmazta akciótervét, a BirdLife 2000-et.

A terv hangsúlyt helyez arra, hogy a természet sokszínűségének megőrzése, a fajok kihalásának megakadályozása, az élőhelyek és a természeti értékekben gazdag területek megóvása az emberi élet minőségének javulásához is hozzájárul.

Együtt a madarakért és az emberekért – ezt a jelmondatot választotta a konferencia, amely meghatározza az akcióterv céljait és módszereit.

A BirdLife International, a madárvédők világszervezete egyike Földünk legnagyobb természetvédelmi szervezeteinek. 105 országban szervez programokat a természeti értékek, védett madarak megóvása érdekében, 2 150 000 tagja és több, mint 3000 alkalmazottja van, 5854 rezervátumban 746 077 hektár területet kezel.

A világszervezet magyarországi partnere az idén a fennállásának 25. évfordulóját ünneplő Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME).

Az egyesület képviselőjében a BirdLife konferenciáján részt vett *Fidlóczky József*, akit a BirdLife európai elnökévé, a Világtanács tagjává választottak.

Fidlóczky József az MME ügyvezető igazgatója. Megválasztása elismerése annak a munkának, amit ő személyesen tett európai szinten is a madár- és természetvédelem érdekében, és elismerése a nagy hagyományokkal rendelkező és napjainkban is világszerte ismert magyar madárvédelemnek.

Sajtótájékoztatót tartott a Vadászkamara

Heltay István elnök és *Pechtol János* főtitkár vezette az eszmecsere, ahol érintették a kamara felmérését a sportvadász tagok helyzetéről, tájékoztatást adtak a vadászati törvénymódosítási kísérletről, valamint a 2000. és a 2001. évi rendezvényekről. A székesfehérvári Vándorgyűlésen közös rendezvényként lesz látható „A természet szerelmesei” című képzőművészeti kiállítás.

Néhány érdekes adat az ismertetőből, melyet *Csányi Sándor* vadbiológus véleményéből idézünk.

Mekkora területen élnek és mozognak az egyes vadfajok?

„A vadgazdálkodás céljait és lehetőségeit meghatározza, hogy egy-egy vadfaj milyen sűrűségben fordul elő, és egyes egyedei különböző életszükségeiket (táplálék, ivóvíz bűvőhelyek, szaporodóhelyek) mekkora területen találják meg. Néhány fontosabb vadfajunk mozgáskörzetének és elmozdulásának (akció sugarának) mértéke a kutatási adatok alapján a következő:

Gímszarvas: bikák átlagos mozgáskörzete: 7800 ha, tehének mozgáskörzete: 3600 ha, éves akció sugar: 10–50 km.

Őz: az egyes egyedek átlagos mozgáskörzete 40–210 ha között változik, az 1–2 éves egyedeknek több, mint fele 3 km-re vagy nagyobb távolságra vándorol el szülei helyéről.

Vaddisznó: jelölt vaddisznók ismételt fogásainak távolsága alapján az éves mozgáskörzet: 7500–32 000 ha, a naponta átlagosan bejárt távolság: 4,1–4,3 km.

Mezeinyúl: átlagos mozgáskörzet: 25 ha, maximális mozgáskörzet: 136 ha; a jelölt mezeinyulak 38%-a a jelölési helytől több, mint 2 km-re került elő.

Fácán és fogoly: noha a szaporodási időszakban igen kis területen élnek, az év során 2–7 km távolságra mozdulnak el a jelölési helyhez viszonyítva.

Valamennyi vadfajunknál az éves mozgáskörzet nagysága meghaladja vagy sokszorosa az egyesek által javasolt 300 hektáros minimális vadászterületnek. Egy négyzet alakú 300 hektáros vadászterületen (1,75–1,75 km) még a fogoly vagy a fácán esetében sem lehet ahhoz kötődő állományról beszélni, mivel még ezek normális éves mozgási sugara is nagyobb ennél az értéknel!

Vadász Könyvklub 1993–1999

Ízléses kivitelben jelent meg *Tálosi István* szerkesztésében a Vadász Könyvklub Egyesület Évkönyve.

A kiadvány ismerteti az Egyesület megalakulásának történetét, a Könyvklub irodalmi működésének hatását a vadászokra és a közvéleményre. Ismerteti az Egyesület alkotó művészeit, vadászíróit. Tallózhatunk az életrajzok között, és megtudhatjuk e sport élő nagyjainak hitvallását és még számos érdekességet. Követendő példa a kötet megjelenése, melyhez remélhetően hasonló színvonalon fog megjelenni az „Erdészportrék” videófelvételeiből történő sorozat, melynek első kötete terv szerint a millennium évében fog megjelenni.

„Tűzokügyi meglepetés”

Meglepő volt a tűzok korlátozott mértékű vadászatának a lapban felvetett gondolata. Pedig ebben jócskán van logika!

A „vaskalapos” tiltás ugyanis eddig nem hozott látványos eredményt; ez nagyon is primitív módszere a faj felkarolásának. Úgy gondolom, ha a földtulajdonost, a vadgazdát érdekelté tesszük a faj védelmében, attól több eredmény várható.

A legnagyobb meglepetést dr. Szodfridt István kollégának okozta az ötlet, aki ezt egyenesen a javaink elkö-

tyavetyélésének tartaná. Érvelésében igaz az, hogy a tűzok nem 2-3 hektáros parcellán mozog. Ám az elkerülte a tisztelt professzorunk figyelmét, hogy a vadászterületek nem ekkorák, hanem több ezer hektárosak. Ekkora területen pedig joggal remélheti a vadgazda, hogy ha fejleszti a madár élőhelyét, kelendő védelemben részesíti, akkor – a faj elszaporodván – munkája jutalmául módja lesz egy-egy vén kakas elejtésére.

Szabadjon hivatkoznom a többi vadfajunkra. Azok is a nemzeti kincsünk

részei, a szaporulat levadászása mégsem okoz kárt; ellenkezőleg, javítja a faj minőségét, egyúttal megteremti az anyagi alapját az élőhely fejlesztésének, védelmének. A sok, intenzív mezőgazdasági művelésből kivont területünk különösen időszerűvé teszi a fenti gondolatokat.

Gondozzuk tehát az eddigieknél is jobban a tűzokállományunkat, gyönyörködjünk bennük – először élőben, majd később egy-egy kitömött példányukban!

Reményfy László